

samlevertestamente stiller de samlevende på samme måde, som var de ægtefæller med fuldstændigt særeje. Ved indgåelse af ægteskab er udgangspunktet derimod, at parterne har fælleseje, jf. lov om ægteskabets retsvirkninger § 15, stk. 1, medmindre andet er bestemt af parterne ved ægtepagt eller af tredjemand ved testamente eller gævebrev.

Udvalget foreslår desuden, at et udvidet samlevertestamente skal anses for tilbagekaldt, hvis et samliv ophæves på grund af uoverensstemmelser, medmindre særlige omstændigheder taler herimod. Testamentet skal derimod bevare sine retsvirkninger, selv om parterne f.eks. på grund af arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold midlertidigt ophører med at have fælles bopæl, eller hvis f.eks. en af parterne må flytte på plejehjem.

Der henvises til betænkningen s. 161-169.

15.3. Justitsministeriets overvejelser

15.3.1. Legal arveret

Justitsministeriet har overvejet Arvelovsudvalgets forslag om indførelse af en legal arveret for visse grupper af ugifte samlevende.

Som det fremgår af pkt. 15.1 ovenfor, er der ikke i dag regler i arveloven om legal arveret for ugifte samlevende, og der ville derfor i givet fald være tale om en principiel nydannelse i arveretten. Der er endvidere tale om et spørgsmål, hvor en række komplicerede – og til dels indbyrdes modstridende – hensyn gør sig gældende.

På den ene side kan der – som anført af udvalget – peges på, at familiemønstrene har ændret sig betydeligt siden vedtagelsen af den gældende arvelov i 1963. Der findes i dag ca. 290.000 ugifte samlevende par, og knap 100.000 af disse har børn sammen.

Særligt for gruppen af ugifte samlevende med børn kan en samlevers død have alvorlige økonomiske konsekvenser for den længstlevende samlevers muligheder for at sikre barnets fremtidige forsørgelse, hvis samleveren ikke er sikret gennem forsikrings- og pensionsordninger eller et testamente. Justitsministeriet er derfor enig med udvalget i, at en eventuel legal arveret som sit primære sigte måtte have til formål at sikre gruppen af ugifte samlevende i stabile parforhold, hvor der er fællesbørn, og ministeriet kan for så vidt også tilslutte sig udvalgets antagelse om, at det for denne gruppe er berettiget at gå ud fra, at en vis legal arveret vil være i overensstemmelse med ønsket hos hovedparten af gruppen. Efter udvalgets forslag kan et ugift samlevende par, der ikke ønsker legal arveret efter hinanden, endvidere udelukke dette ved testamente, dvs. der er ikke tale om en tvangsarveret.

Justitsministeriet har således stor forståelse for de hensyn, der ligger til grund for udvalgets forslag.

Heroverfor står på den anden side, at der efter Justitsministeriets opfattelse er væsentlige hensyn, der taler imod indførelse af en legal arveret for visse grupper af ugifte samlevende.

Først og fremmest er det efter Justitsministeriets opfattelse væsentligt også i arveretlig henseende at fastholde, at der er en principiel forskel på et ægteskab og et ugift samliv.

Et ægteskab eller et registreret partnerskab udløser en række retsvirkninger for parterne både i levende live og ved død. Det følger således af lov om ægteskabets retsvirkninger, at ægtefællerne under ægteskabet har gensidig forsørgelsespligt over for hinanden. Ægteskab indebærer endvidere, at der stiftes et særligt formuefællesskab mellem parterne, medmindre parterne ved ægtepagt aftaler særeje, og et ægteskab kan kun opløses ved skilsmisse, der bevilges af det offentlige. Ved en ægtefælles død er den længstlevende ægtefælle endvidere både tvangsarving og legal arving efter den førstafdøde ægtefælle.

I modsætning til indgåelse af ægteskab eller registrering af partnerskab udløser etableringen af et samlivsforhold ikke på samme måde retsvirkninger. Der er ikke gensidig forsørgelsespligt mellem ugifte samlevende, der stiftes ikke ved samlivsforholdet et formuefællesskab, og der gælder ingen begrænsninger i adgangen til at opløse parforholdet.

Ved indgåelse af ægteskab træffer parterne således et valg, der indebærer, at bl.a. reglerne i lov om ægteskabets retsvirkninger og arveloven skal anvendes. Et sådant valg træffes ikke, når parterne alene etablerer et ugift samliv.

Der kan endvidere være mange årsager til, at et par vælger et ugift samliv frem for et ægteskab. Det kan f.eks. være udtryk for parternes bevidste fravalg af reglerne om retsvirkningerne af ægteskabet både i parternes levende live og ved død. Justitsministeriet lægger vægt på, at reglerne i arvelovgivning udformes således, at et sådant eventuelt fravalg respekteres.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der således meget, der taler for, at det valg, som samlevende par træffer ved ikke at gifte sig, naturligt må have som konsekvens, at de ikke – hverken helt eller delvis – omfattes af regler om legal arv på samme måde som for ægtefæller.

Det er samtidig meget væsentligt at fremhæve, at den omstændighed, at der ikke er legal arveret for ugifte samlevende, på ingen måde er ensbetydende med, at arveloven ikke giver sådanne par mulighed for at sikre sig i arvemæssig henseende.